

**FEJŐS Bence**

**PhD-hallgató**

**Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar,  
Földtudományok Doktori Iskola, Pécs**

**PhD student**

**University of Pécs, Faculty of Sciences,  
Institute of Geography and Earth Sciences, Pécs, Hungary**

**email: fejos.bence@gmail.com**

## **A BANKRENDSZER JÖVŐBENI ÁTALAKULÁSÁNAK GEPOLITIKAI ASPEKTUSAI**

### *GEOPOLITICAL ASPECTS OF THE FUTURE TRANSFORMATION OF THE BANKING SYSTEM*

#### **ABSTRACT**

Over the past decades, major changes have taken place and the financial system of the world has undergone a major transformation with the spectacular rearrangement of banking systems. Following the Second World War, the gradual deregulation of the regulations governing the conduct of financial activities, the expansion of internationalization, the rapid development of free capital flows, information and data transfer technologies were observed. Subsequently, the global financial and economic crisis of 2008/2009 broke this spectacular dynamics, with severe losses questioning the correctness of the business models used by banks. European and American banks have been forced to reduce their international exposure to balance sheet adjustment, return to profitability, and tightening capital and liquidity requirements. In many cases, the liberated market gaps were occupied by banks in emerging countries. Recent innovations, in addition to offering great opportunities, are major challenges for the stability of the financial system, for regulatory authorities, and even for monetary policy. The central banks focus on Fintech and virtual money. It is an open question how the cross-border spread of innovation and its regulation affect global geopolitical power. Based on the experience of recent centuries, there is a clear correlation between geopolitical and geoeconomics. Financial and economic booms, bubbles and crises have always been linked to the most geopolitically strongest (from military, commercial and demographic point of view) countries of the age. The question is whether this trend will be maintained in the future or, if so, what global focal points will develop in the medium term reorganizing the current geopolitical power structure.

**Kulcsszavak:** bankrendszer, innováció, fintech, verseny, szabályozás, geopolitika

**Keynotes:** banking, innovation, fintech, competition, regulation, geopolitics

## 1. Bevezetés

A geopolitika és a geoökonómia két egymástól nehezen elválasztható fogalom. Az 1990-es évektől kezdve a politikai földrajz átalakuló szemléletéhez új megközelítésű geopolitika is társul.<sup>1</sup> A nemzetközi szakirodalomban egyre elterjedtebb az geopolitikai irányzat, amely a fegyveres területi terjeszkedés elméleti megalapozása és magyarázata helyett egyre inkább szociális (kulturális) és gazdasági tartalommal bír. A geopolitika mellett kialakult fiatal tudományterület, a geoökonómia a transzformációk, a gazdasági folyamatok és a térbeli viszonyok kölcsönhatásainak feltárásával és az államok ezzel összefüggő stratégiájának kérdéseivel foglalkozó diszciplína.<sup>2</sup> Kiemelendő, hogy a geoökonómiai megközelítések nem szorították ki a geopolitikai elemzéseket. Sokkal inkább azokkal párhuzamos vagy azokat továbbfejlesztő kutatásokat, elemzéseket és irányzatot képviselnek.

Mind geopolitikai, mind geoökonómiai szempontból vizsgálva a gazdasági szerkezet egyik alappillére – mint jelentős kontribúciót jelentő szektor a GDP-hez – az egyes országok pénzügyi infrastruktúrája. A digitalizáció és az IT alapú pénzügyi tranzakciók korában továbbra is nagy jelentőséggel bír a pénzügyi közvetítői rendszer, infrastruktúra. A pénzügyi közvetítő rendszer olyan piacok, egyének, intézmények, jogszabályok, szokványok, mechanizmusok, technikák összessége, melyek biztosítják a gazdaság pénz- és tőkekapcsolatait. (A kereslet és a kínálat meghatározza a pénzügyi eszközök árát, mint például a kamatlábakat.)

A pénzügyi közvetítő rendszer a gazdasági rendszer szerves része. Elméleti síkon megközelítve a kérdéskört kimondható, hogy a jól működő gazdasági folyamatok esetén a pénzügyi tevékenység, a pénzügyi piacok működése zavartalan, míg gazdasági nehézségek megjelenésekor a kinnlevőségek megszerzése nem zökkenőmentes, esetleg lehetetlen. Jól működő gazdasági rendszer esetén az erőforrások megfelelő elhelyezésével segíti a reálfolyamatok megvalósítását (természeti erőforrások, tőkejavak, vezetési ismeretek, munkaerő).

A legfejlettebb országokban (Amerikai Egyesült Államok, Japán, Egyesült Királyság, Franciaország, Németország) a pénzügyi szektor GDP-hez való kontribúciója az 1980-as évektől a 2008–2009-es világgazdasági pénzügyi válságig jelentősen megemelkedett (bizonyos orszá-

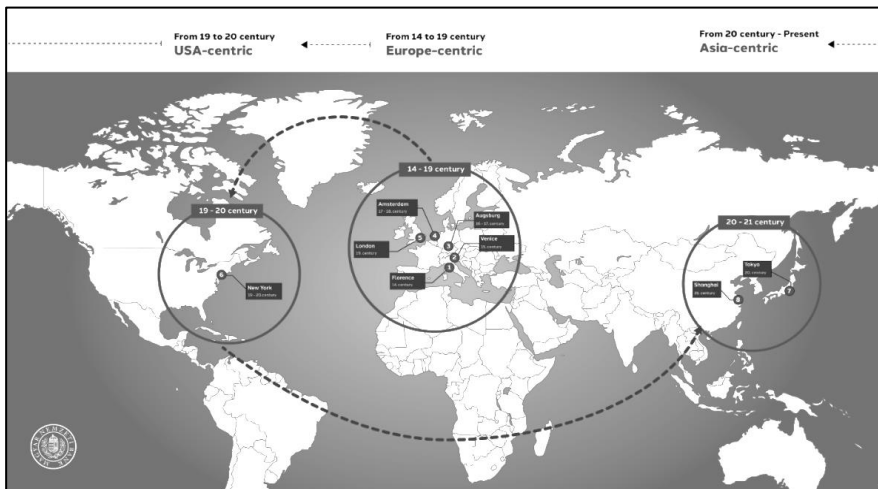
gok esetén 50%-os növekedés volt tapasztalható) elérve a GDP harmadát.<sup>3</sup> Az elmúlt évszázadok tapasztalatai alapján egyértelmű összefüggés van a geopolitikai és a geökonómia, valamint a pénzügyi közvetítő rendszer fejlettsége között. A pénzügyi és gazdasági fellendülések, a buborékok<sup>4</sup> és a válságok mindig a kor geopolitikailag legerősebb (katonai, kereskedelmi és demográfiai szempontból) országaihoz kapcsolódtak. A kérdés az, hogy ez a tendencia fennmarad-e a jövőben és ha igen, milyen globális fókuszpontok alakulnak ki középtávon átrendezve a jelenlegi geopolitikai nagyhatalmi struktúrát.

## 2. A tanulmány szövege

### 1. Történelmi áttekintés – bankrendszeri súlypontok és innovációk

#### 1.1. A pénzügyi közvetítő rendszer központjainak változása az ókortól napjainkig

1. ábra: A világ pénzügyi központjainak változása a 14. századtól napjainkig  
 Figure 1.: Changes in the financial centers of the world from the 14th century to the present



Forrás: Fábián Gergely (2018): A magyar bankrendszer versenyképessége és növekedési potenciálja. MKT konferencia.

A pénz és pénzügyi rendszerek fejlődése az emberiség történelmi fejlődésével párhuzamosan ment végbe egészen visszanyúlva az ókorig. A bankolás első lokációi Mezopotámiában (Kr. e. 18. sz.) és Kínában (9–14. sz.) alakultak ki, az írásbeliség megjelenése jelentős momentum volt a pénzügyi tranzakciók elindulásához. Ezt követően a pénzügyi központok Ázsiából átkerültek Európába a 14–19. században. A 14–15. század-

ban Firenze és Velence, majd a 16–17. században Augsburg, majd a 18–19. században Amsterdam és London vált Európa vezető banki súlyponti térségévé. Ezt követően nem csak országok, de ismét kontinensek közötti átrendeződés is történt. Európát követően a pénzügyi világ központja a 19–20. században London mellett átkerült New Yorkba, majd a 20. század végétől kezdve visszatért Ázsiába, Kínába (Shanghai), illetve Japánba (Tokyo).














## 1.2. Lokális és globális pénzügyi válságok a történelemben

Mind a buborékok, mind a válságok többségében a történelem során az aktuális vezető globális pénzügyi hatalomhoz kapcsolódnak, ezáltal levonható az a következtetés, hogy inherens részei a pénzügyi rendszereknek.

A 17–18. században a legfontosabb válságok Európához kapcsolódtak, az akkori legnagyobb tengeri hatalmakhoz (Hollandia, Anglia, Skócia). A 19. században a válságok áttevődtek az Amerikai Egyesült Államokba is, ahol a pénzügyi közvetítő rendszer egy évszázad alatt jelentős fejlődésen ment keresztül. A 20. században a buborékok és válságok Ázsia (Japán és a dél-kelet-ázsiai államok) „bekapcsolódásával” globálissá váltak. A 21. században az eddigi két legjelentősebb buborék és válság (Dot-com lufi és 2008/2009-es világgazdasági válság) az Amerikai Egyesült Államokból indult ki, de rövid idő alatt globálissá vált. Kérdéses, hogy a világ geopolitikai, kereskedelmi és pénzügyi központi szerepére aspiráló Kínában mikor következik be a következő buborék és válság, ha ez valójában be fog (tud) következni a kontrollált központi kormányzati intézkedések mellett.

### 2. ábra: Lokális és globális pénzügyi válságok a történelemben

Figure 2.: Local and global financial crises in history

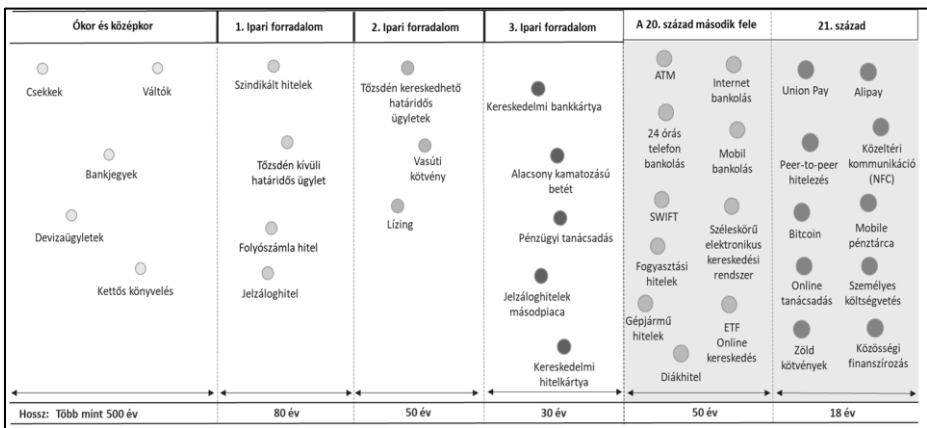
17. század	18. század	19. század	20. század	21. század
 1637   Hollandia <i>Tulipánmánia</i>	 1720   Anglia <i>Dél-tengeri buborék</i>	 1815-1866   Anglia <i>Bankválságok sora</i>	 1929   USA <i>Nagy pénzügyi válság</i>	 2000   USA <i>Dot-com lufi</i>
	 1772   Skócia <i>Bankválság</i>	 1873   USA és Európa <i>Pénzügyi pánik</i>	 1987   USA <i>Fekete hétfő</i>	 2008   USA <i>Lehman csőd</i>
		 1809   USA <i>Amerikai bankszökők</i>	 1997   Ázsia <i>Valuta válság</i>	
			 1989   Japán <i>Ingatlanbuborék</i>	
Vezető pénzügyi hatalom		USA		Kína
Európa			Japán	

Forrás: Fábíán Gergely (2018): A magyar bankrendszer versenyképessége és növekedési potenciálja. MKT konferencia.

### 1.3. A pénzügyi innovációk az ókortól a 21. századig

A történelem a során az innovációk egyre sűrűsödnek és erősödnek az idő előrehaladtával, szerepük egyre meghatározóbb mind a gazdasági fejlődésben, de speciálisan a pénzügyi közvetítő rendszeren belül is. Az első ipari forradalom koráig alapvető innovációk alakultak ki, alapvető pénzügyi termékek jelentek meg a piacokon, úgymint bankjegyek, csekkek, váltók, devizaügyletek, kettős könyvelés.

**3. ábra: Pénzügyi innovációk az ókortól napjainkig**  
**Figure 3.: Financial innovations from antiquity to the present**



Forrás: Fábíán Gergely (2018): A magyar bankrendszer versenyképessége és növekedési potenciálja. MKT konferencia.

Ezt követően az első, második és harmadik ipari forradalom 150–200 éves periódusa során az innovációk felgyorsultak: megjelent a jelzáloghitelezés, a határidős ügyletek, a bankkártya, a hitelkártya, a pénzügyi tanácsadás, kialakult a derivatív piac. A 21. század közepétől napjainkig a pénzügyi innovációk hatása és frekvenciája tovább emelkedett: az ATM használat, az internetes bankolás, átutalás, call center az átlagember számára is elérhetővé vált. A mobiltelefonnal történő fizetés (NFC), az online tanácsadási szolgáltatások és a peer-to-peer hitelezés is egyre általánosabbá vált a közelmúltban. Globális felmérések alapján a pénzügyi innováció és az egy főre jutó GDP kapcsolata nagyon erős, közel 80%-os korrelációt mutat.

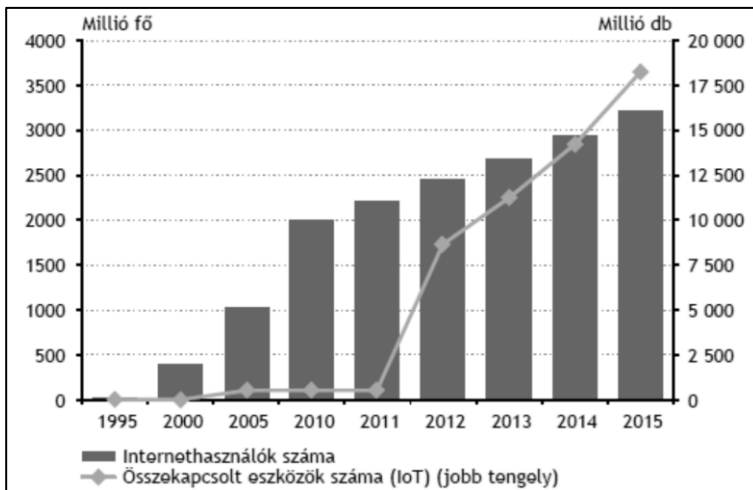
## 2. Átalakuló banki működési modellek – digitalizáció, Fintech és Bigtech cégek

### 2.1. Digitalizáció és a 4. ipari forradalom

A 4. ipari forradalmat szokás a 2000-től kezdődő időszakra érteni, mely során a technológiai fejlődés hatására gyorsuló ütemben jelentek meg új (nem csak pénzügyi) szolgáltatások a digitális térben, melyek közül kiemelendő a többi milliárd felhasználóval rendelkező közösségi hálók és mobil platformok és applikációk megjelenése. A vállalatoknál elkezdődött a Big Data elemzés, mint új értékesítést támogató eszköz lehetősége, valamint jelentős IT fejlesztések indultak el a felhő alapú szolgáltatások és mesterséges intelligencia kiaknázására. A digitális szolgáltatások elterjedésének alapfeltétele, hogy az internettel való lefedettség minél szélesebb körben megvalósuljon, valamint az internet használatára alkalmas eszközök minél fejlettebb formában álljanak rendelkezésre az átlag felhasználók számára is. A dolgok internete (Internet of Things – IOT) az egyedileg azonosítható fizikai objektumok, eszközök összekapcsolását is jelöli egy internethez hasonló struktúrában. A hálózati struktúra nem csak embereket köt össze, hanem dolgokat, eszközöket is, ennek megfelelően az okos eszközök már egymással is képesek kommunikálni.<sup>5</sup> Az új technológiák és szolgáltatások átalakítanak iparágakat, átformálnak üzleti modelleket javítva azok hatékonyságát, új megoldásokat kínálva a fogyasztók részére, melyek közép- és hosszútávon növelik a gazdasági fejlődést (figyelembe véve a jelentős kezdeti, főleg IT költségeket is).

4. ábra: Az internethasználók és az interneten keresztül összekapcsolt eszközök száma

Figure 4.: Number of internet users and devices connected via the internet



Forrás: Fábián Gergely, Virág Barnabás (2018): Bankok a történelemben: innovációk és válságok, 632.o.

## **2.2. Innováció a pénzügyi közvetítő rendszerben – a Fintech és Bigtech cégek megjelenése**

Bár sokszor észre sem vesszük, mindennapjainkban Fintech megoldások széles spektrumával találkozunk a pénzügyi tranzakcióink intézése során (fizetési szolgáltatások, pénzügyi tervező applikációk, digitális bankok, alternatív finanszírozási formák). A Fintech az angol „Financial Technology” kifejezésből származik,<sup>6</sup> azaz pénzügyi technológiákat jelent. A Fintech utalhat digitális pénzügyi szolgáltatóra, amely a hagyományos pénzügyi szolgáltatókhoz – például bankokhoz – képest a legújabb technológiákat használja innovatív, magas ügyfélményt biztosító pénzügyi szolgáltatások nyújtására; illetve utalhat új szoftverre, informatikai rendszerre, megoldásra is. Éves szinten több ezer Fintech cég alakul a világon és a felhasználók száma is több százmillióra tehető, a Fintech cégekbe globális befektetések volumene 2010-et követően exponenciálisan növekszik.

A Fintech cégek mellett jelentős pénzügyi innovációs tevékenységet végeznek az ún. Bigtech cégek is, melyeket együttesen Bigtech ökoszisztémának is szoktak nevezni. A Bigtech olyan nagy technológiai cégekre utal, mint az Apple, a Google, az Amazon, a Facebook, valamint a Microsoft, melyek globális térben több milliárd felhasználó adataival rendelkeznek,<sup>7</sup> mely segítségével egyrészt növelni tudják a reklám tevékenységből eredő bevételeiket, másrészt mint pénzügyi szolgáltató is meg tudnak jelenni a lakosság jelentős részének életében.

A digitalizáció, valamint ezzel egyidejűleg a Fintech és Bigtech cégek növekvő mértékű pénzügyi innovációs képessége az inkumbens<sup>8</sup> szereplőket (bankokat) folyamatosan kihívások elé állítja, mely során át kell alakítaniuk a működési modelljüket annak érdekében, hogy fel tudják venni a versenyt globális versenytársakkal.

## **2.3. A Fintech és Bigtech hatása az inkumbens bankok üzleti modelljére**

Az Európai Bankhatóság (EBA) 2018-as európai bankszektort érintő felmérése során arra keresett választ, hogy a Fintech cégek a hagyományos bankok üzleti modelljének melyik szegmensét „támadják meg” a legnagyobb mértékben. A felmérés eredménye alapján a Fintech cégek a bankok lakossági üzletágat célozzák meg elsősorban egyrészt vagyonekezelés, másrészt hitelezési oldalról. A vállalati üzletág, valamint egyéb banki kereskedési és ügynöki tevékenységek a bankok véleménye szerint kevésbé vannak veszélynek kitéve.

**5. ábra: Milyen hatással lesznek a Fintech cégek a hagyományos bankok üzleti modelljére?**

**Figure 5.: What impact will Fintech companies have on the business model of traditional banks**



Forrás: EBA (2018): Report on the impact of fintech on incumbent credit institutions' business models 03 July 2018

A bankok – a leginkább a lakossági fókuszú bankok – számára a Fintech cégek egyre inkább agresszív térnyerése egyértelmű alkalmazkodás kényszerét jelent az üzleti modell átalakítására tekintettel, melynek hiányában ügyfeleket veszíthetnek, mely jelentős bevétel kiesést okozhat már rövid távon is. Ennek megfelelően a bankok többsége együtt akar működni a Fintech cégekkel. Az együttműködési stratégiának alapvetően három formája létezik: akvizíció, mely során a bank teljes tulajdont szerez a Fintech cégben és beolvasztja a banki struktúrába; partnerségi viszony, mely során többségi tulajdont szerez a bank, de a Fintech cég továbbra is önállóan működik tovább a bank számára termékeket és szolgáltatásokat fejlesztve; illetve inkubációs programon keresztül a bank felkutat, felkarol megoldásokat (még nem létező Fintech cégeket) és ezekkel a továbbiakban együttműködik akvizíciós vagy partnerségi viszonyban, azaz ő maga banki kereteken kívül akcelerálja a banki innovációt. A Fintech cégek közül két alaptípust különböztetünk meg: az enabler vállalkozásokat, melyek a pénzügyi közvetítő intézményeknek



dolgoznak, külső támogatást nyújtanak részükre; valamint a disruptor vállalkozásokat, melyek alternatív megoldásokon dolgoznak, így ők a hagyományos pénzügyi intézmények legfőbb vetélytársai.<sup>9</sup> A disruptor Fintech cégek jelentenek igazi veszélyt a hagyományos bankok számára, őket próbálják folyamatosan a stratégiai együttműködés első és második formájának valamelyikével „internalizálni”.

Jelenleg még viszonylag kevés a banki működésbe integrált innovatív termék áll rendelkezésre a banki ügyfelek számára, azonban, ha a bankok a rövid távon nem hoznak jövedelmezőségi áldozatot az innovációs költségek jelentős megemelésén keresztül, akkor középtávon ennél jelentősebb jövedelem kieséssel szembesülhetnek, a csökkenő ügyfélszám és kamat-, valamint díjbevételeknek következtében. Ahhoz, hogy az inkumbens bankok fel tudják venni a versenyt a Fintech cégekkel nekik is lényegesen nagyobb hangsúlyt kell fektetniük az ügyfélélményre (user experience, UX), ezért a bankok többsége létrehozott UX szervezeti egységeket, melyen belül a szakértők kizárólag a felhasználói élmény növelésén dolgoznak figyelembe véve az ügyfelek viselkedésének és jövőbeni elvárásainak elemzését. A bankok számára a növekvő IT fejlesztési költségek és alacsonyabb marzsok és volumenek miatti romló jövedelmezőségi kilátásokon túl növekvő szabályozói (a 2008/2009-as válság tapasztalatait figyelembe vevő) követelményeknek való megfeleléssel is szembe kell nézniük. A világ jegybankjai előtt álló kihívás, hogy a Fintech és Bigtech cégek szabályozói (prudenciális és fogyasztóvédelmi) előírásait hogyan határozzák meg egyrészt a versenysemlegesség (bankok) és fogyasztóvédelmi (ügyfelek) szempontokat figyelembe véve, ugyanakkor az innovációt nem gátolva, hanem azt szabályozott kereteket között támogatva.

#### **2.4. A legelterjedtebb Fintech és Bigtech pénzügyi szolgáltatások és megoldások**

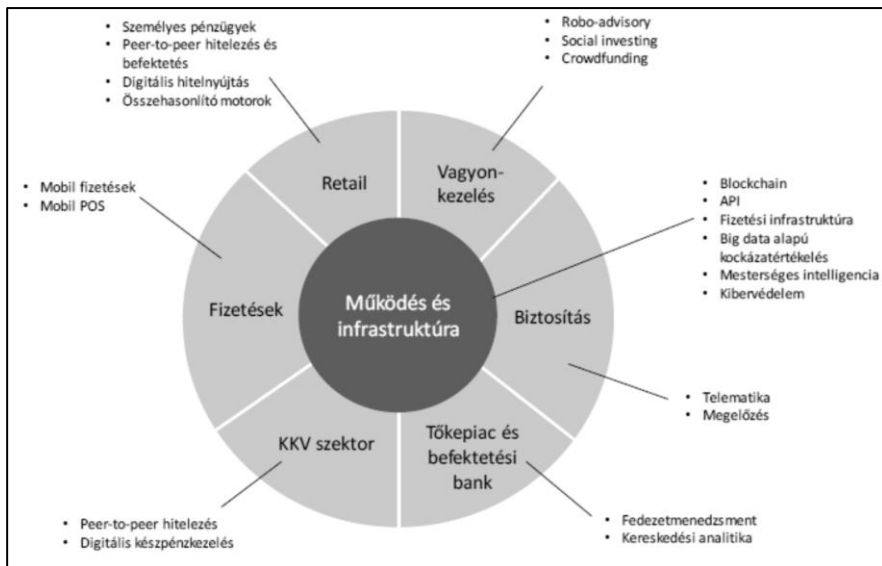
A legszélesebb, illetve legnagyobb ügyfélélményt biztosító Fintech megoldások közül talán a legismertebbek az elektronikus pénz alapú rendszerek, melynek legjelentősebb szereplője a PayPal. Önálló, banki infrastruktúrán kívüli 7/24 elérhető rendszerrel rendelkezik. Ezen túl legnagyobb előnye, hogy önálló platformként rugalmasságokat biztosít az ügyfelek részére.

Az elosztott főkönyvi technológia (DLT – distributed ledger technology)<sup>10</sup> legelterjedtebb típusa blockchain (blokklánc). Jellemzője, hogy a tranzakciók története nyilvános, amelyet egymástól független számítógépek tárolnak, központi szerver nélkül. Egy a pénzügyi szereplők között megosztott főkönyv egyszerűsítheti és hatékonyabbá teheti a szindikált

hitelezést, az értékpapír-elszámolási és nemzetközi kereskedelmi rendszereket. A Bitcoin blokklánc alapú kriptovaluta, mely kibocsátását 2019-ben az első globális nagybank (JP Morgan) is elkezdte.<sup>11</sup> A blokklánc szerepe szintén releváns az okosszerződések („smart contracts”) tekintetében, melyek során szerződéses felek, saját identitásuk felfedése, illetve harmadik személy bevonása nélkül tudnak digitális, automatikusan teljesülő szerződéseket kötni.

A biometrikus ügyfélazonosítás ATM pénzfelvétel, illetve ügyfél-szerzés és hitelfelvétel során is megkönnyíti az ügyfél számára a tranzakciók végrehajtását. A távoli ügyfélazonosítás legújabb már Magyarországon is elérhető innovációja a selfie-fotóval vagy videóval történő bankszámlanyitás (az eddigi videobankon keresztüli azonosítás még egyszerűbb verziója), melyet 2019. áprilisban lett engedélyezve a hazai szabályozói környezetben.<sup>12</sup>

**6. ábra: Fintech megoldások megjelenése a pénzügyi szektorban**  
**Figure 6.: The appearance of Fintech solutions in the financial sector**



Forrás: Magyar Nemzeti Bank (2017): Pénzügyi Stabilitási Jelentés 2017. május, 75. o.  
<https://www.mnb.hu/letoltes/penzugyi-stabilitasi-jelentes-2017-majus-hun.pdf>

A személyes pénzügyi menedzsment<sup>13</sup> (Personal Finance Manager – PFM) lehetővé teszi a több banknál vezetett bankszámlaadatok aggregált módon, egy felületen történő kezelését, mely során a Fintech szolgáltató közvetlenül hozzáfér a bankszámla adatokhoz. A részt vevő bankok egy alkalmazásprogramozási interfészen (Application Programming Interface, API) keresztül biztosítják az adatszolgáltatást a Fintech szolgáltató részére.

A robo-advisory szolgáltatás során a robottanácsadók olyan digitális platformok, amelyek automatizált, algoritmussal vezérelt pénzügyi tervezési szolgáltatásokat nyújtanak, minimális emberi felügyelet mellett. A folyamat az ügyfelekről elérhető információk (pénzügyi helyzet és jövőbeni célok) összegyűjtésével kezdődik – automatizált kérdőívek segítségével felmerik az ügyfelek kockázati étvágyát, majd ezen adatokra támaszkodva, tanácsadással és/vagy automatikusan történő befektetéssel zárul. A modern robottanácsadók megjelenése néhány országban már érdemi hatással volt a befektetési piacokra, mivel szolgáltatásukat közvetítők nélkül, egyenesen a fogyasztóknak nyújtják, testreszabottabb, rugalmasabb, olcsóbb és gyorsabb tanácsadási szolgáltatást biztosítva.

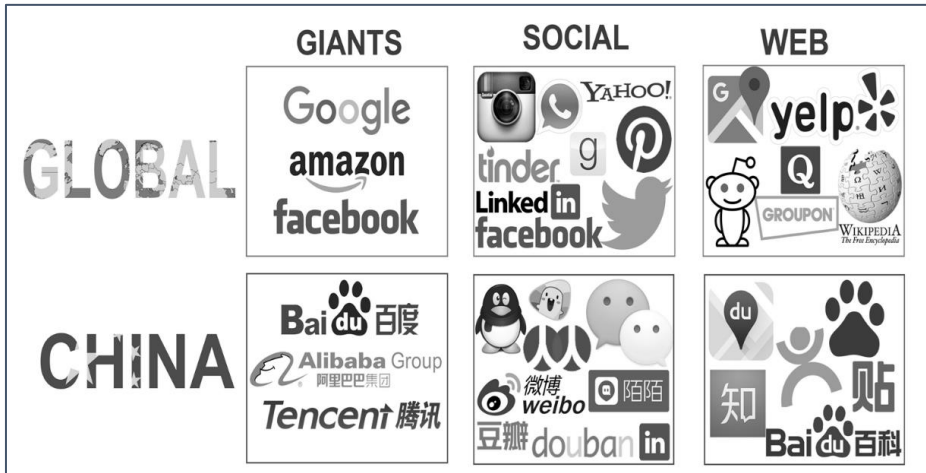
A Bigtech cégek tőkeerősek és pénzügyi szempontból a szabályozásuk még kialakítás alatt van, ezért jelentős kihívást jelentenek a bankok számára. A top5 Bigtech cég a pénzügyi ökoszisztémában egyre jelentősebb szerepet tölt be, több milliárd felhasználóval rendelkezik, akik ügyfélviselkedési szokásairól releváns adatvagyon áll rendelkezésére. Pénzforgalmi aktivitásuk már jelentős (Apple Pay és Google Pay) és a legfrissebb hírek szerint az Apple hitelkártya termékkel is megjelenik a piacon,<sup>14</sup> mely kondíciói alapján a bankoknál versenyképesebb szolgáltatást fog nyújtani. Az egyik Bigtech cég, a Microsoft vezetője szerint bankolásra mindig szüksége lesz az emberiségnek, azonban bankokra nem feltétlenül (Bill Gates: „We need banking but we don’t need banks anymore”). Ezt a kijelentést a következő évtizedek pénzügyi innovációi vagy megerősítik vagy megcáfolják.<sup>15</sup>

### **3. Kitekintés: geopolitikai szempontból mit hoz a jövő figyelembe véve a pénzügyi innovációkat**

#### **3.1. Kína szerepe a digitalizációban**

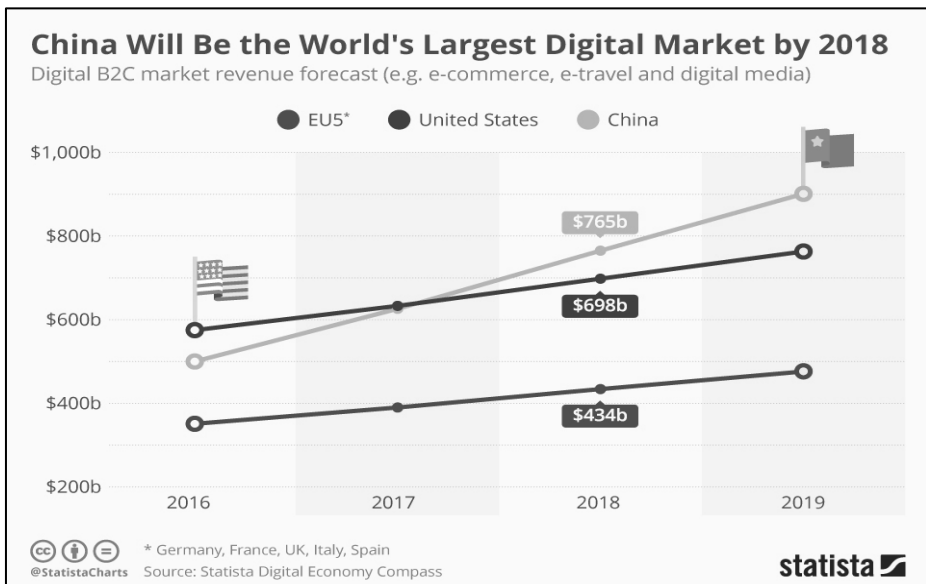
Az előző fejezetekben említett pénzügyi innovációban részt vevő globális Fintech és Bigtech szereplőket megkerülve Kína saját közösségi platformokat és pénzügyi innovációs óriáscégeket hozott létre. Rendelkezik önálló keresőprogrammal – a Baidu kiváltja a Google-t, e-kereskedelmi platformmal – az Alibaba helyettesíti az Amazon-t, valamint közösségi hálózattal – Facebook helyett Tencent (WeChat).

7. ábra: A kínai közösségi média és internetes ökoszisztéma térképe  
Figure 7.: Map of the Chinese social media & internet ecosystem



Forrás: Onnix (2016). A Map of the Chinese Social Media & Internet Ecosystem.  
<https://onnixmobile.com/chinese-social-media-internet-ecosystem/>

8. ábra: A digitális B2C kereskedelem bevétele  
Figure 8.: Digital B2C market revenue



Forrás: Felix Richter (2017). China Will Be the World's Largest Digital Market by 2018.  
<https://www.statista.com/chart/9155/digital-market-forecast/>

Versenyelőnyt jelent Kína számára, hogy amíg a globális európai és amerikai bankoknak az egyelőre kevésbé szabályozott globális Fintech és Bigtech cégekkel kell felvenniük a versenyt, addig a kínai bankrend-

szernek a globális játékosokat korlátozva csupán a kínai állam és bankfelügyelet által jól szabályozott kínai Fintech és Bigtech cégekkel kell megküzdeniük, így versenyképességüket könnyebben meg tudják tartani stratégiai együttműködési kereteken belül.

Kína digitális függetlenségét és globális piacvezető szerepét bizonyítja, hogy a digitális B2C (business-to-customer) e-kereskedelmi forgalomban 2018-ban megelőzi az addig piacvezető Amerikai Egyesült Államokat, amíg várhatóan a legfejlettebb európai uniós országok aggregált forgalma 2019-ben alig haladja meg a kínai volumen 50%-át.

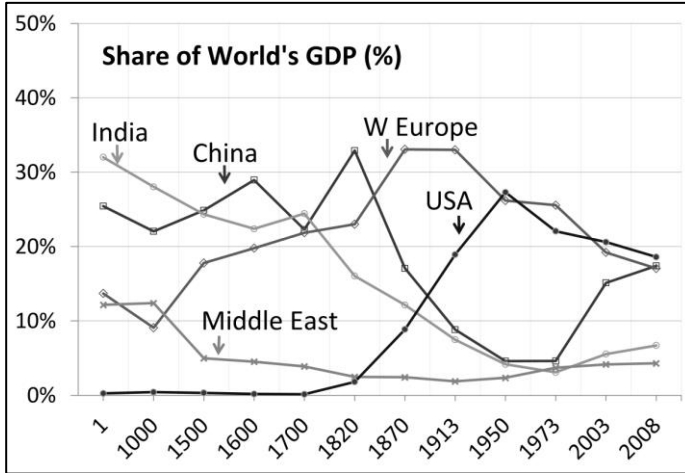
### **3.2. A pénzügyi közvetítőrendszer, illetve a pénzügyi innováció és a gazdasági fejlettség kapcsolata**

A világ vezetői gazdasági hatalmainak globális GDP-hez való kontribúcióját vizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy ez az arányszám erős korrelációt mutat az adott ország pénzügyi szektorának nagyságával.

A 10. ábrán jól látható, hogy a közel-keleti térség gazdasági súlya az 1500-as évektől kezdve stagnál, ugyanakkor Kína és India globális gazdasági szerepe az ókortól kezdve egészen a 19. század elejéig (ópiumháborúk) megközelítette, sőt bizonyos periódusokban meghaladta a globális GDP 50%-át, majd ez az arány a 20.század végéig jelentősen lecsökkent, a 10%-os szint alá. Az Amerikai Egyesült Államok globális gazdasági súlya meredeken emelkedett a 19. század elejétől kezdve megközelítve a 30%-ot, majd 1950-től folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. A legfejlettebb nyugat-európai országok egyértelműen domináltak a világgazdaságot a 19.század közepétől az első világháború végéig, majd a fokozatosan az USA-hoz hasonló csökkenő trendbe kezdett az arányuk. Jelenleg a három nagyhatalom körülbelül hasonló szeletet hasít ki a globális GDP-ből (körülbelül 20%-ot.)

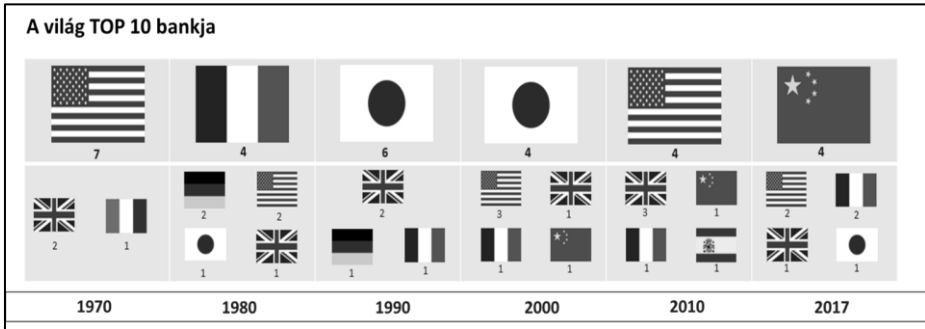
A globális GDP-hez való kontribúcióhoz hasonlóan a világ pénzügyi központjai is folyamatosan változtak a történelem során, ez a változás a 20. század második felétől felgyorsult. Az 1970-es években, a második világháborút követően az Amerikai Egyesült Államok bankjai domináltak a bankszektor, a világ tíz legnagyobb bankjából (mérlegfőösszeg alapján) hét amerikai volt. Az 1980-as években a sikeres újjáépítést és gazdasági fellendülést követően a nyugat-európai (francia, német, angol) bankok vették át a vezető szerepet. Az 1990-es és 2000-es években a japán gazdasági csoda eredményeként a japán bankok dominanciája volt a jellemző és megjelent az első kínai bank a top10-es listán.

**9. ábra: A legjelentősebb gazdaságok globális GDP-hez való hozzájárulása (1-2008)**  
**Figure 9.: The global contribution to world's GDP by major economies (1-2008)**



Forrás: Angus Maddison (2007): Contours of the World Economy I-2030AD, Oxford University Press

**10. ábra: A világ tíz legnagyobb bankja – mérlegfőösszeg alapján (1970–2017)**  
**Figure 10.: Ten largest banks in the world based on balance sheet (1970–2017)**



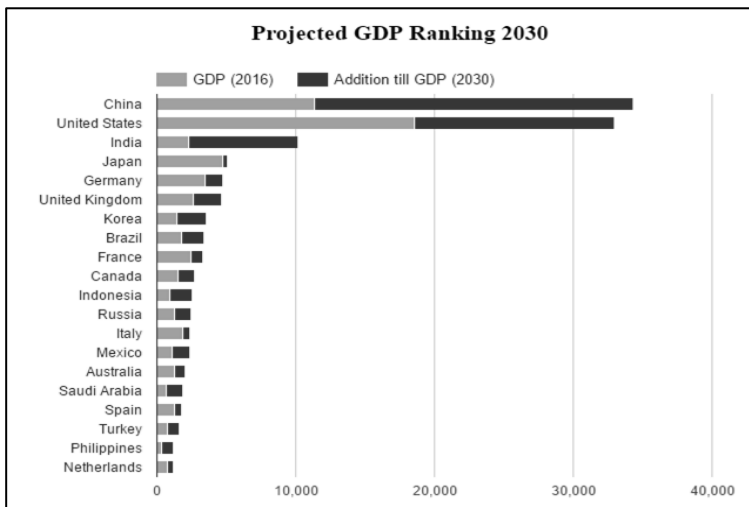
Forrás: Fábíán Gergely (2018): A magyar bankrendszer versenyképessége és növekedési potenciálja. MKT konferencia.

A 2008/2009-es gazdasági és pénzügyi világválságot követően az USA gyors és hatékony válságkezelésének köszönhetően visszavette a világ pénzügyi központi szerepét. Azonban 2017-ben a folyamatos, sokszor kétszemjegyű gazdasági növekedésnek és hitelezési felfutásnak köszönhetően a világ négy legnagyobb bankja már kínai volt, emellett a kínai bankrendszer mérete eszközöket tekintve meghaladta az Amerikai Egyesült Államokét. Az európai bankok fokozatosan visszaszorultak, jelenleg a tíz legnagyobb bank között csak két európai (francia) található (a top25 bank eszközeinek csupán egynegyede van az európai bankok mérlegeiben), ez annak is nagymértékben a következménye, hogy Euró-

pa és ezen belül az eurózána tagállamainak válságkezelési sebessége és hatékonysága elmaradt a kínaitól és az az amerikaitól.

Az Európai Bizottság 2030-as globális GDP előrejelzése alapján új szereplők jelenhetnek meg a világ legnagyobb gazdaságai között, ezzel új geopolitikai egyensúlyt teremtve. Az előrejelzés alapján nominális GDP tekintetében Kína várhatóan megelőzi az USA-t (vásárlóerő-paritás alapon már megközelítette). Ázsia szerepe tovább erősödik, India lesz a világ harmadik, Korea a világ 7. legnagyobb gazdasága. A BRICS országok közül Brazília is bekerül a top10-be, Indonézia jelentősen előrelépve megközelíti azt. A nyugat-európai országok közül Németország, az Egyesült Királyság és Franciaország marad bent a legfejlettebb államok között, azonban pozíciójuk gyengül. A világ top20 legnagyobb gazdaságából várhatóan csak öt lesz európai.

**11. ábra: 2030-ra vonatkozó globális GDP előrejelzés**  
**Figure 11.: Projected GDP ranking 2030**



Forrás: European Commission (2016): Projected GDP ranking 2030.  
[https://ec.europa.eu/knowledge4policy/visualisation/projected-gdp-ranking-2030\\_en](https://ec.europa.eu/knowledge4policy/visualisation/projected-gdp-ranking-2030_en)

## 4. Konklúzió és kitekintés

### 4.1. A digitalizáció hatására átalakuló bankrendszer – Fintech és Bigtech cégek kihívása

Lokális és globális szinten is jelentősen változnak a bankok üzleti modelljei a digitalizáció következtében. A bankoknak új megközelítésre van szükségük, hogy felkészüljenek a munka természetének megváltozására, ilyen például az automatizáció szerepe az ügyfélélmény megteremtésé-

ben, illetve az, hogy általa az emberi munkában a problémamegoldás és a kreativitás lehet hangsúlyosabb. Egyre szorosabbra fűződik a bankok, Fintech és Bigtech vállalatok kapcsolata. A bankoknak általában szükségük van a technológiai óriások szolgáltatásaira, számos tech cégnek pedig fontos bevételi forrás marad a bankszektor. Az innováció térben is időben is folyamatosan gyorsul, a legfejlettebb gazdaságok fordítják a legtöbb forrást kutatás-fejlesztésre és a legtöbb innovatív ötlet ezekből az országokból ered (nagyon erős korreláció áll fenn empirikus alapon). A digitalizáció és az innováció ugyanakkor újabb eddig nem jelentős kockázatokkal is jár. Ilyenek például a kiberkockázatok, katonai támadások helyett a digitális térben kibertámadások is egyre gyakoribbak és jelentősebbek, melyre az országoknak, térségeknek kiemelt figyelmet kell fordítaniuk.

A növekvő (kiemelten IT) költségeknek következtében a pénzügyi innovációk koncentrációja növekszik, globális pénzügyi központok, okosvárosok alakulnak ki. Ezzel párhuzamosan a pénzügyi közvetítő rendszer lokális, regionális és globális koncentrációja is nő méretgazdaságossági, tőke és erőforrás allokációs szempontok figyelembe véve.

#### **4.2. Geopolitika és geoökonómia (pénzügyi innovációk, pénzügyi stabilitás, demográfiai folyamatokkal) kölcsönhatása**

Az utóbbi évszázadok tapasztalata alapján egyértelmű kölcsönhatás látható a geopolitikai és geoökonómia között. A pénzügyi és gazdasági konjunktúrák, buborékok, illetve dekonjunktúrák, válságok mindig összekapcsolódtak az adott kor geopolitikailag legerősebb, (katonai, kereskedelmi és demográfiai szempontból) legjelentősebb országaival és ez jelenleg sincs másképp. A legnagyobb gazdaságok, gazdasági térségek globális GDP-hez való kontribúcióját vizsgálva megállapítható, hogy a 16. és a 19. század közepe közötti ázsiai dominanciát követően közel másfél évszázadig a világgazdaságot az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa dominálta. Azonban a 20. század második felétől kezdve Kína és India szerepe ismét felértékelődött. Három globális gazdasági szereplő van jelenleg a világon, közel azonos súllyal, ugyanakkor a trend Ázsia szempontjából pozitív, a másik két játékos esetén stagnáló (USA), illetve negatív (Nyugat-Európa). Ezekkel a gazdasági átrendeződési folyamatokkal egyidejűleg a világ pénzügyi innovációs központjai, illetve bankszektori súlypontjai is Ázsia és azon belül Kína irányába tolódtak el az USA-tól az Európai Uniótól. Kína és a BRICS országok stabil és innovatív bankrendszerrel rendelkeznek a nyugati fejlett országoknál kedvezőbb rövid – és középtávú gazdaság növekedési kilátásokkal.

A jelenlegi prognózisok alapján a trend folytatódni fog és 2030-ra a pénzügyi közvetítőrendszer és pénzügyi innovációk tekintetében, azaz a



geökonómiai nagyhatalmak geopolitikai nagyhatalmakká is válnak, illetve tovább erősítik pozíciójukat. A BRICS országok – kiemelten Kína – valamint a dél-kelet ázsiai országok (Dél-Korea, Indonézia) geopolitikai súlya tovább emelkedik, az USA az az EU szerepe visszaszorul figyelembe véve a jelenlegi demográfiai tendenciákat is.

## JEGYZETEK/NOTES

1. Bernek Ágnes (2016): Geopolitika és/vagy geökonómia I. rész. <https://internetfigyelo.wordpress.com/2016/03/25/geopolitika-esvagy-geookonomia-i-resz/>
2. Simai Mihály (2014): A térszerkezet és geökonómia. *Tér és Társadalom*, 28. évf., 1. szám, 2014. 1–2. old. <http://real.mtak.hu/11238/1/2579-6729-1-PB.pdf>
3. Már Gudmundsson (2008): How might the current financial crisis shape financial sector regulation and structure? BIS management speeches. <https://www.bis.org/speeches/sp081119.htm>
4. Shiller, R. J. (2015). *Irrational exuberance*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
5. Industry4 (2018): Dolgok internete (IOT). <http://industry4.hu/hu/fogalomtar/dolgok-internete-iot>
6. FintechZone (2019): Bevezetése a FinTech világába. <https://fintechzone.hu/mi-a-fintech/>
7. Martin Sandbu (2019): The Economics of Big Tech. <https://www.ft.com/economics-of-big-tech>
8. Maria Terekhova (2017): Tech giants are coming for incumbent banks. <https://www.businessinsider.com/tech-giants-are-coming-for-incumbentbanks-2017-10>
9. Magyar Nemzeti Bank (2017): Pénzügyi Stabilitási Jelentés 2017. május, 74. o. <https://www.mnb.hu/letoltes/penzugyi-stabilitasi-jelentes-2017-majus-hun.pdf>
10. Nolan Bauerle (2018): What is a Distributed Ledger? <https://www.coindesk.com/information/what-is-a-distributed-ledger>
11. Portfolio.hu (2019): Itt az első kriptopénz, amit egy globális nagybank bocsát ki. <https://www.portfolio.hu/vallalatok/it/itt-az-első-kriptopenz-amit-egy-globalis-nagybank-bocsat-ki.3.314117.html>
12. Lemák Gábor (2019): Már selfie fotóval is nyithatunk bankszámlát Magyarországon. <https://fintechzone.hu/mar-selfie-fotoval-is-nyithatunk-bankszamlat-magyarorszagon/>
13. Fábán Gergely, Virág Barnabás (2018): Bankok a történelemben: innovációk és válságok, 645–646. o. Magyar Nemzeti Bank könyvsorozata.
14. Bátky Zoltán (2019): Érkezik az Apple saját hitelkártyája. <https://pcworld.hu/pcwlite/okos-apple-hitelkartya-erkezik-259919.html>
15. Chris M. Skinner (2017): Bill Gates is wrong. <https://thefinanser.com/2017/11/need-banking-dont-need-banks.html/>

## FELHASZNÁLT IRODALOM/REFERENCES

- Brett King (2018): Bank 4.0. – banking everywhere, never at a bank. Amazon digital services LLC.
- Chris M. Skinner (2014): Digital bank – strategies to launch or become a digital bank. Marshall Cavendish International Pte Ltd.
- European Banking Authority (2018): Report on the impact of fintech on incumbent credit institutions' business models 03 July 2018. [https://eba.europa.eu/documents/10180/1919160/EBA+Discussion+Paper+on+Fintech+\(EBA-DP-2017-02\).pdf](https://eba.europa.eu/documents/10180/1919160/EBA+Discussion+Paper+on+Fintech+(EBA-DP-2017-02).pdf)
- Fábián Gergely, Virág Barnabás (2018): Bankok a történelemben: innovációk és válságok. Magyar Nemzeti Bank könyvsorozata.
- Henry Kissinger (2016): World Order – reflections on the character of nations and the course of history. Penguin Books Limited.
- Hubai József (2009): Geopolitika-geostratégia. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- James Stent (2018): China's banking transformation – the untold story. Amazon digital services LLC.
- Magyar Nemzeti Bank (2017): Innováció és stabilitás Fintech körkép Magyarországon. Konzultációs dokumentum, 2017. december.
- McKinsey & Co. (2018): New rules for and old game – banks in the changing world of financial intermediation. McKinsey global banking annual review 2018.
- Sljukic Nóra: A Fintech világ felügyeleti kihívásai és lehetőségei. MKT Vándorgyűlés, 2018. szeptember 7.